A 280

LJUNGBYHED

A 280

När man åkte hästskjuts till torget vid Spången

Låt oss under en kort stund flytta tillbaka i tiden. Till dagar och händelser då människan inte räknade sekunder eller tiondelar därav. Då man till fots, ridande eller med hästskjuts förflyttade sig efter våra vägar och då postdiligensens hornsignaler ännu ljöd i närheten av postkontoren, förkunnande dess annalkande eller avlägsnande. En tid utan söndertrasade nerver och annat elände som medföljer vår hetsfyllda tillvaro.

Jag ämnar bevista en torgdag vid Spången och på grund av det långa avståndet dit får hästskjutsen utgöra transportmedlet. I några goda vänners sällskap startar vi. Fredagsmorgonen är vacker, vagnen rullar i den tidiga morgonsolen snabbt vägen fram, inte särskilt tyst precis och inte heller utan skakningar, och efter en god stunds färd är vi framme vid bestämmelseorten.

Ett rörligt liv råder på platsen. Mängder av försäljare från när och fjärran har kommit hit och radat upp sig på bestämda platser och en stor nyfiken men även köplysten allmänhet rör sig runt omkring. Men så är det ju också ortens centralplats. Allehanda varor saluförs och affärerna tycks gå bra. En del folk från trakten säljer sina koppar- och bleckalster, man ser otaliga träartiklar av skilda slag och därjämte hela lass av matvaror såsom bröd, smör, kött och fläsk samt ägg. Från fiskelägena vid kusten västerut har forror med färsk sill anlänt. Flera bekanta ansikten återfinns bland försäljarna.

Vid sidan av Spångatorg ligger krogen — nuvarande gästgivaregårdens ursprung. Dit går man när lusten faller på. När törsten eller hungern blir för svår och en eventuellt medförd matsäck tagit slut. Och som dagen är varm är nog törsten den svåraste. Ett stop dricka och några "tun" brännvin smakar bra och kostar bara några få ören. Krögaren gör goda affärer, då han har fullsatt under hela dagen — och även längre för den delen. Här avslutas gjorda köp vid ett glas eller en kaffegök eller kanske vid ett mål mat till ett pris av omkring en krona — för den summan åtnjöt man dessutom förmånen att få dricka så mycket brännvin man önskade. Att gästerna stundom blir något dimmiga är väl inte förvånansvärt och att mången blir ordentligt lurad av en smart försäljare är nog tämligen säkert.

Vi fick en god måltid hos den gemytlige gästgivaren som berättade litet om sin rörelse. Han tog ofta emot trötta resenärer som önskade vila ut efter en ansträngande vagnsfärd på dåliga vägar där de blivit ordentligt omskakade. Rum stod till förfogande och stallar för hästarna, vilka också behövde samla krafter för den fortsatta färden eller kanhända bytas ut. Det var kanske långt till nästa skjutsstation. Bygdens folk samlades ofta på gästgivaregården där man till lämplig förtäring dryftade dagens händelser och gjorde upp affärer.

Dagen börjar lida mot sitt slut. Postdiligensen Klippan—Höör har passerat efter uppehåll vid platsens postkontor och förarens hornsignaler har förtonat. Ute på torgplatsen har flera försäljare plockat ihop och förberett hemfärden. Den som inte lyckats sälja slut får försöka avyttra varorna på annan plats. Många av besökarna har också gett sig av hem och även vår hästskjuts står klar för återfärden. Besöket vid Spången en torgdag är tillända.

Spångens gamla krog med sina stallar för hästskjutsar är blott ett minne. Den har ersatts av en modern gästgivaregård, som i vår tid blivit bekant långt utanför landets gränser. Fin reklam har den fått inte minst genom Edvard Persson-filmen "Kalle på Spången", och det anses nästan höra till allmänbildning att åtminstone en gång ha besökt den anrika gästgivaregården vid den vackra Rönneå i Spången.

A 279

Kristi himmelsfärdsdag den 18 maj 1871 var det prima slädföre vid Ljungbyhed.

Från fältlägrens dagar vid Ljungbyhed

Vid ett samtal om förhållandena vid Ljungbyhed långt tillbaka i tiden, då 4 regementen hade sina sommarövningar där, kom här intagna fotografi fram till beskådande.

Enligt anteckning på baksidan av kortet är detta taget 1871, och det är således nära 100 år gammalt. Det är inte alldeles omöjligt, att fotografen kan ha varit den bekante P. Stiernberg från Perstorp, som torde ha varit en av de första i landet, som idkade kamerakonst utanför atelje. Han var synnerligen flitig med sin kamera och hade god blick för kulturellt värdefulla motiv. Vid sin bortgång efterlämnade han en väldig samling av bilder, vilka med några få undantag togs i förvar av Kulturhistoriska muséet i Lund.

Det ovan omtalade gamla fotot

som NST lyckats göra en kliché av, visar en del intressanta detaljer. T. ex. att det även i gångna tider kunde dröja länge med vårens ankomst. Vi ser, att den 18 maj, Kristi himmelsfärdsdag 1871, var det gott slädföre vid militärförläggningen i Ljungbyhed. Det finnes många gamla berättelser om konstiga väder vid Ljungbyhed. Det är som om Söderåsen och de vida ljunghedarna "dragit väder". Sålunda berättas, att en gång — möjligen efter den stränga vintern 1888 — då det som vanligt var stor folkfest vid lägret under midsommardagen, då blev det så mycket snö, att folk, fast det var midsommar, kom åkande till lägret "i kanor, gåmpaslaja och kälkar". Men medan festligheterna pågick blev det ett så intensivt töväder, att man fick hjälpas åt att släpa väteråken hem på barmark. Så att väderleken kunde nog vara skämtsam i gången tid också.

Och på somrarna kundet det bliva våldsamt hett på heden

med åska, blixtnedslag och skyfall. Den 10 juli 1876 inträffade ett förfärdligt sydländskt skyfall, strängt begränsat till Ljungbyhed. Det dundrade på kort tid ned så mycket regn, att tälten flöt bort och hästarna måste föras upp på den högsta punkten på heden, det anrika Drottningberget, för att inte drunkna. Jag har hört uppgifter om, att Öresundposten lär ha haft en notis om denna händelse. Detta skulle kanske kunna kontrolleras, om Öresundsposten har så gamla "lägg". Då denna händelse berättades för mig under min läraretid vid Ljungbyhed, så kallades den ibland endast "Det stora regnet" och ibland med en glimt i ögat "syndafloden vid Ljungbyhed".

Om vi återvänder till fotot,

så ser vi, att detta också visar, att det 1871 inte fanns några fasta byggnader för militärt bruk vid Ljungbyhed då, utan hela förläggningen var ordnad som tältläger. Det fanns ingenting av vad vi kallar moderna bekvämligheter. Maten lagades i eldsprakande och rykande kokgropar ute på heden. I ett undangömt hörn av området fanns "sittstänger", som var den tidens läger-VC. Denna intima plats kamouflerades med höga lövruskor. Förläggningen var fältmässig, ungefär som det skulle kunna passa i ett dåtida krig.

Detta tältläger vid Ljungbyhed var inte omgivet av något slag av staket, vilket även framgår av fotot, utan de civila hade fritt tillträde både till förläggningen och överallt på heden. Det förekom aldrig, att någon civil blev hindrad att röra sig fritt på heden, och detta ändrades inte så länge gamla I.24 var förlagd på Ljungbyhed d. v. s. till 1922, då regementet blev I.6 och flyttades till Kristianstad. Detta, att kunna röra sig fritt på de vårdiga hedarna, var synnerligen förnämligt för undertecknad, för jag tror inte, att jag skulle blivit så kär i Ljungbyhed, om jag inte fått fritt ströva på de ljung- och enedoftande hedarna med sina många blänkande fågelmossar.

De gamla tältlägren,

som vid Ljungbyhed hade en minst 150-årig tradition bakom sig, tycks ha varit älskade av den gamla tidens krigare. En militär från början av 1700-talet berättar en del intressanta detaljer från livet i tältlägren, och han säger bl. a. "Så länge vi hade tältläger, var det ett riktigt folkliv, ja, man kunde ibland räkna allmogen i tusental, men sedan barackerna blivit byggda och lägren inhägnats, var den trevnaden slut, när tältlägren vid Ljungbyhed upphörde, blev det garnisonsliv och mycket lite besök." Men detta är dock inte hela sanningen, ty under alla de drygt 35 år, som jag var lärare vid Ljungbyhed och hade min skola alldeles intill heden, så kom det stora skaror civila om söndagarna till kyrkparaden på heden, och efteråt var det fritt tillträde till lägret, där musikkåren då oftast gav konsert på någon av gräsplanerna.

När Lars Madsén hade sitt senaste i TV visade "Gille i köket", utgjordes gästerna av gamla militärer. Detta mycket trevliga gille väckte säkert många minnen utefter i bygderna, där det ännu finns många, som gjort sina glada "möten" på de gamla lägerplatserna runt om i landet. Särskilt slutet på gillet med två svungfulla marscher, av vilka den ena var tapto, klämmigt utförda av hel musikkår på traditionellt sätt med blanka mässingsinstrument och trummor, väckte glada minnen inte bara hos militärer av gamla stammen utan även hos civila, som i många år levat i omedelbar närhet av en gammal årorik militärplats.

PATRIK HALLER.